

Kan vi bygga Sverige ur krisen?

Byggbranschens roll för ekonomisk återhämtning

BYGGNADS

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning.....	3
Historiskt stor nedgång i Svensk ekonomi	3
Behov av investeringar i bostäder och infrastruktur.....	6
Bygg upp ekonomin med bygginvesteringar	8
Källor och referenser.....	13
Statistik.....	14

Byggnads, september 2020

Författare: Gustav Ingman

Sammanfattning

Den ekonomiska nedgången till följd av covid-19 har haft allvarliga konsekvenser för svensk ekonomi. Den ekonomiska aktiviteten har bromsats. Arbetslösheten har skjutit i höjden och förväntas fortsätta göra så, trots att tillväxten börjar återhämta sig. Detta har också slagit hårt mot byggindustrin.

Bygginvesteringar motsvarade 2019 cirka 11 procent av Sveriges BNP. När denna sektor drabbats av en allvarlig nedgång har det därför fått efterverkningar i hela ekonomin:

- ▶ Byggsektorns storlek gör att många människor omedelbart berörs av nedgången. Byggföretagen har uppskattat att 16 000 arbeten kommer att gå förlorade.
- ▶ Andra delar av ekonomin vars tillverkning, distribution eller transporter är knutna till byggsektorn kommer att drabbas.
- ▶ Sammantaget riskerar en nedgång av byggandet att förstärka konjunkturedgången.
- ▶ Redan innan krisen fanns anledning att öka investeringarna i byggsektorn. Det byggs för få bostäder i Sverige och det finns ett stort behov av renoveringar och infrastruktursatsningar. Dessa behov kommer att öka om verksamheten i byggsektorn tillåts att minska.

Från regeringshåll har man varit tydlig med att Sverige är redo att investera sig ur krisen. De finanspolitiska åtgärderna beräknas under 2020 att uppgå till 140 miljarder. Investeringar i infrastruktur och byggande har pekats ut som särskilt lämpliga för att stimulera ekonomin i stort. Hittills har dock konkreta åtgärder begränsats till att tidigarelägga infrastrukturprojekt.

Denna rapport finner att det finns starka belägg för att aktiv konjunkturpolitik kan hjälpa svensk ekonomi på fötter. Investeringar i byggsektorn och infrastruktur är lämpliga områden att rikta ett sådant stöd till. Mer specifikt innebär det att:

- ▶ Utöka det statliga investeringsstödet för nybyggnationer.
- ▶ Ge stöd för att påskynda upprustningen av befintligt boendebestand.
- ▶ Tidigarelägg planerade infrastrukturprojekt.

Slutsatsen är därför att staten under nuvarande omständigheter bör investera för att bygga Sverige ur krisen.

Inledning

Utbrottet av covid-19 och den efterföljande globala pandemin har haft en oerhörd påverkan på Sveriges ekonomi. Samhällets totala produktion, räknat som bruttonationalprodukt (BNP), föll med 8,6 procentheter det andra kvartalet 2020. Det är i paritet med historiska finanskriser som de vi genomlevde 1990 och 2008. Arbetslösheten förväntas under hösten närma sig 10 procent.

När finansminister Magdalena Andersson i juni adresserade den ekonomiska nedgången påtalade hon att kriser som dessa är för omfattande för att vänta ut. Med stöd från Konjunkturinstitutet och Finanspolitiska rådet framhöll hon att offentliga investeringar kommer att krävas för att få svensk ekonomi på rätt spår igen. Särskilt investeringar i byggnadsindustrin pekades ut: renovering av bostäder och offentliga byggnader och tidigare lagda väg- och järnvägsunderhåll.¹

Denna rapport visar att den ekonomiska kris som utlösts av covid-19-pandemin har stora negativa konsekvenser för svensk ekonomi. Särskilt fokuserar den på byggandet av nya bostäder kommer att påverkas. Därefter argumenterar den för hur en aktiv finanspolitik skulle kunna användas för att dämpa de negativa ekonomiska effekterna. Investeringar i byggsektorn lyfts fram som särskilt effektiva och rapporten utmynnar i en diskussion om behovet av ett utökat statligt investeringsstöd för nybyggnation och renoveringar.

Historiskt stor nedgång i Svensk ekonomi

Sveriges produktion och sysselsättning

Den hastiga nedstängningen av Sverige från mars 2020 och framåt innebar en stor chock för ekonomin. Enligt Statistiska centralbyrån föll Sveriges totala produktion, räknat som bruttonationalprodukt (BNP), med 8,6 procent det andra kvartalet jämfört med föregående. Då vi fortfarande befinner oss mitt uppe i detta vet vi ännu inte hur hela förloppet kommer att utveckla sig. Men Konjunkturinstitutets prognoser förutser att konjunkturen kommer att vända uppåt under andra halvan av året och upphämtningstakten ligga på drygt 2 procent per kvartal.²

Att BNP föll med hela 8,6 procent jämfört med samma kvartal föregående år var historiskt högt. Vi måste gå tillbaka till den turbulenta perioden från första till och med andra världskriget för att hitta ett motsvarande fall. Nedgången kan också

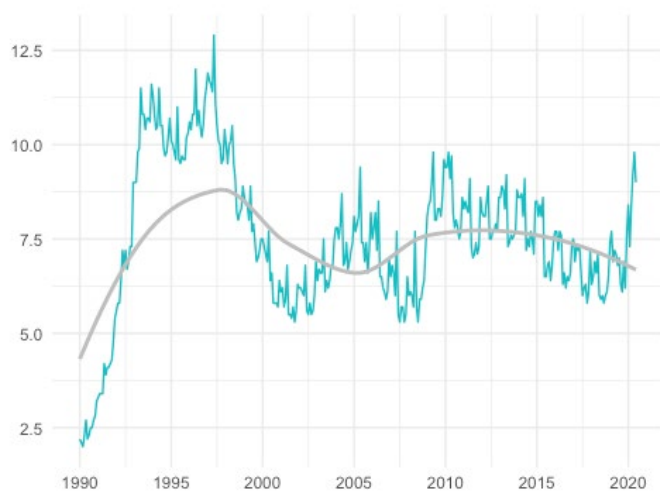
¹ Dagens Nyheter, "Magdalena Andersson: Så ska regeringen satsa Sverige ur krisen", 12 juni 2020.

² Konjunkturinstitutet, "Uppdatering av konjunktur bilden. Augusti 2020", Konjunkturläget [Stockholm: Konjunkturinstitutet, augusti 2020].

sättas i relation de två största kriserna Sverige upplevt i modern tid: -7,3 procent 2009 och -6,6 procent 1993.³

Nedgången i BNP får negativa effekter på sysselsättningsnivån. SCB:s arbetskraftsundersökning visade i juni att arbetslösheten låg på 9,1 procent; en ökning med 2,1 procent jämfört med kvartal 2 föregående år. Det motsvarar 98 000 färre människor i sysselsättning.⁴

Figur 1: Arbetslöshet Sverige, ålder 16–64, 1990 (jan) - 2020 (juli).

Källa: SCB AKU

Samtidigt som BNP börjar återhämta sig under hösten finns en stor risk att sysselsättningen fortsätter sjunka. Det beror på att de många korttidspermitteringarna har skapat en stor reserv av arbetskraft hos företagen. Detta minskar behovet av nyanställningar. Den alltjämt svaga konjunkturen kommer troligen leda till att uppsägningar ökar under höst och vinter och arbetslösheten riskerar att passera 10 procent. Detta bekräftas av att anställningsplanerna inom näringslivet är låga. Konjunkturinstitutet räknar med en uppgång i sysselsättningen först under nästkommande års andra kvartal.⁵

Hur har byggsektorn påverkats?

Den ekonomiska nedgången har slagit hårdast mot tillverkningsindustrin samt särskilda delar av tjänstesektorn. Byggbranschen har klarat sig bättre men har även

³ Rodney Edvinsson och Erik Hegelund, "The Business Cycle in Historical Perspective.: Reconstructing Quarterly Data on Swedish GDP, 1913-2014", *Journal of European Economic History* 47, nr 1 (2018): 33–60.

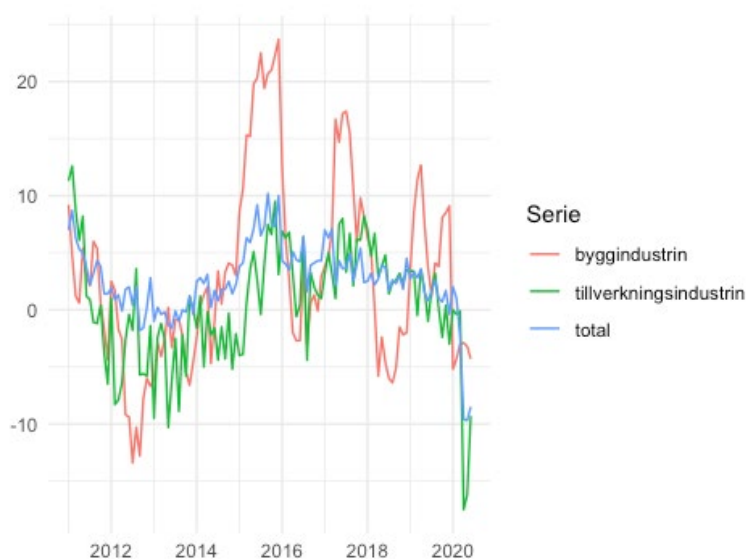
⁴ Statistiska Centralbyrån, "Arbetskraftsundersökningarna [AKU], 2:a kvartalet 2020", 11 augusti 2020, <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/arbetsmarknad/arbetskraftsundersokningar/arbetskraftsundersokningarna-aku/pong/statistiknyhet/arbetskraftsundersokningarna-aku-2a-kvartalet-2020/>.

⁵ Konjunkturinstitutet, "Uppdatering av konjunkturbilden. Augusti 2020", 6f.

den upplevt en nedgång.⁶ Produktionsvärdeindex för byggnadsindustrin, illustrerat i diagrammet nedan, visade i juni en kalenderkorrigerad årsutveckling på -4,3 procent, vilket kan jämföras med

-9,3 procent i tillverkningsindustrin.⁷ Diagrammet nedan visar produktionsvärdeindex per kvartal för byggindustrin och för hela ekonomin.

Figur 2: Industriproduktionsindex 2015-2020, årlig procentuell förändring.

Källa: SCB IPI

Bostadsbyggandet påverkas av covid 19-pandemin då både efterfrågan på och tillgången till finansiering minskar. Dessutom finns det en risk att material från utlandet blir svårare och dyrare att importera. Då framtida scenarion påverkas av världsekonomin återhämtningstakt, är prognoser för de kommande åren osäkrare än vanligt.

Boverket förutspådde i juni att antalet påbörjade nya bostäder skulle minska med 15 procent 2020 och ytterligare 6,5 procent 2021.⁸ Bankerna har skärpt sina lånevillkor, och under rådande ekonomiska omständigheter har troligen intresset bland andra långgivare minskat.⁹

⁶ Konjunkturinstitutet, 3f.

⁷ Statistiska Centralbyrån, "Årsutveckling, kalenderkorrigerad efter näringsgren SNI 2007 och månad", Statistikdatabasen [SCB, u.å.].

⁸ Boverket, "Boverkets indikatorer", Analys av utvecklingen på bygg- och bostadsmarknaden med byggprognos, juni 2020, 2.

⁹ Boverket, 3.

En liknande bild förmedlas av Byggföretagen. I sin konjunkturrapport från maj varnar de för att bygginvesteringarna kan falla med 10 procent mellan 2019 och 2021. Totalt uppskattar de att 16 000 jobb kommer att gå förlorade.¹⁰

En växande arbetslöshet är förstås en stor tragedi för de direkt drabbade. På en samhällslig nivå betyder det också att människor vars arbetskraft kunde ha kommit till nytta i ekonomin inte utnyttjas. Att just byggnadssektorn drabbas kan bli extra påtagligt då bostadsbristen redan innan krisen var allvarlig och investeringsbehoven i infrastruktur stora.

Behov av investeringar i bostäder och infrastruktur

Vi har ett stort underskott av bostäder i Sverige. Hela 212 av total 290 kommuner uppger enligt Boverket att de har för få. Endast 66 av 290 menar sig ha bostadstillgången i balans. År 2019 ökade boendetätheten i 94 av landets kommuner.¹¹ Cirka 75 procent av behovet finns i storstadsregionerna, 90 procent i de så kallade FA-regionerna. Endast i två tio FA-regioner (Linköping-Norrköping och Västerås) nådde byggandet upp till det beräknade behovet 2018–2019.¹²

2029 förväntas vi bli över 11 miljoner invånare. Om tillgången på bostäder inte ska halka efter den demografiska utvecklingen menar Boverket att det kommer behöva byggas cirka 64 000 bostäder om året mellan 2018 och 2027.

Som framgår av diagrammet nedan så nådde inte antalet färdigställda bostäder upp till det uppskattade byggbehovet. Avståndet mellan behovet och antal färdigställda bostäder förväntas växa ännu mer 2020–2021.

Figur 3: Antal färdigställda bostäder och byggbehov.

Region	Årligt byggbehov 2018–2027	Färdigställda bostäder 2018–2019, årsgenomsnitt	Färdigställda bostäder 2020*	Färdigställda bostäder 2021*
Riket	64 000	58 600	53 000	47 000
Stockholm	28 770	20 804	-	-
Göteborg	9 990	7 749	-	-
Malmö-Lund	10 060	8 431	-	-

* Antal färdigställda bostäder 2020-2021 är en prognos.

¹⁰ Byggföretagen, "Byggkonjunkturen #1 2020", 2020.

¹¹ Boverket, "Boverkets indikatorer", 3.

¹² Boverket, 8.

Det finns förstås en osäkerhet när det kommer till behovsprognoser för framtiden. Det uppskattade behovet av bostäder påverkas framför allt av demografiska förändringar. Om demografin inte utvecklas som antagits kommer detta ändra prognoserna för behovet av nyproduktion. Inte minst antalet nyanlända och deras hushållsbildningsmönster är en kritisk faktor i detta. Det är dock bortom rimligt tvivel att behovet av nybyggnation är stort.¹³

Bostadsbrist försvårar för människor att flytta till och inom städer, vilket hämmar tillväxtpotentialen. Flera studier har försökt kvantifiera kostnaderna för detta. Swedbank uppskattade 2013 kostnaden 21 miljarder per år de närmaste 20 åren bara för Stockholm.¹⁴

Det råder också ett stort behov av renovering av Sverige hyreslägenheter. Det gäller framför allt lägenheter som byggdes inom ramen för det så kallade Miljonprogrammet (1965–1975). En studie från det statliga forskningsinstitutet RISE uppskattade 2019 att cirka 400 000 lägenheter var i behov av renovering. För 140 000 av dem är behovet akut.¹⁵

Även när det kommer till infrastruktur finns behov av investeringar. Trots att infrastruktursatsningarna ökade mellan 2018 och 2019 slår Trafikverket fast att skicket på de statliga vägarna fortsätter att försämrats. Detsamma gäller järnvägen. I den meningen har vi ett uppdämt renoveringsbehov.¹⁶ Trafikverket menar att det totala behovet av spår- och vägunderhåll inte kan genomföras med nuvarande anslag. Det genomsnittliga årliga behovet fram till 2029 är totalt 26 miljarder, om föregående tolv års eftersläpande investeringar ska tas igen.¹⁷

Medan infrastrukturinvesteringar som andel av BNP varit relativa stabila sedan 1990-talet, finns det tecken på att detta sätt att mäta underskattar investeringarnas storlek. I en rapport av Arena Idé menar författarna att kostnaderna för att anlägga väg och järnväg har ökat mycket snabbare än konsumentprisindex sedan 1990-talet. Framför allt har insatsvaror blivit dyrare. Det gör att investeringar blir eftersatta trots att nivån ser ut att vara jämn.¹⁸

¹³ Boverket, "Behov av nya bostäder 2018-2025", 2018, 23.

¹⁴ Se genomgång i 6f, "Bygg bort arbetslösheten", 2014, 10f.

¹⁵ Sveriges Television, "Forskaren: Var femte lägenhet i miljonprogrammet måste renoveras akut", 29 april 2019.

¹⁶ Trafikverket, "Trafikverkets årsredovisning 2019", 2020, 7.

¹⁷ Trafikverket, "Underhållsplan 2020-2030", 2020, 10.

¹⁸ Sandro Scocco och Lars-Fredrik Andersson, "Under falskt flagg" [Arena Idé, 2017], 19.

Bygg upp ekonomin med bygginvesteringar

Hur bemöter Sverige krisen?

Från det att pandemin lamslog Sverige har regeringen varit tydliga med att de inte avser att spara sig ur krisen. Exempelvis har finansminister Magdalena Andersson sagt, i en intervju med Dagens Nyheter, att hon ”ser tydliga behov av att stimulera ekonomin också nästa år och kanske även 2022. Vi kan inte strama åt för snabbt för det skulle riskera att skada ekonomin.” Hon pekar vidare ut investeringar i infrastruktur, äldreomsorg och byggbranschen som centrala för att få igång ekonomin igen.¹⁹

Detta är ett exempel på viljan att bedriva en expansiv finanspolitik. Det betyder att staten tar på sig ökade utgifter (eller minskade skatteintäkter) för att genom finanspolitik fördela resurser i ekonomin.

Enligt Konjunkturinstitutet beräknas finanspolitiska åtgärder uppgå till 140 miljarder kronor under 2020. Det motsvarar cirka 3 procent av BNP. Dessa åtgärder inkluderar bland annat korttidspermitteringar, sänkta arbetsgivaravgifter och statlig ersättning för sjuklön.²⁰

Regeringen har också tidigare lagt väg- och järnvägsunderhåll till en uppskattad kostnad av en miljard.²¹ I övrigt finns inga riktade åtgärder mot bostäder och infrastruktur bland regeringens covid-19-relaterade åtgärder.²² Regeringen har flaggat för att de planerar att låta budgeten för 2021 innehålla 100 miljarder i satsningar för att få igång Sveriges ekonomi.²³ Förhandlingar om budgetens storlek och innehåll pågår dock fortfarande.

Redan innan covid-19 fanns ett investeringsstöd för hyres- och studentbostäder på plats. Det infördes i november 2016 och har för närvarande inget slutdatum. För detta avsätter regeringen 2,1 miljarder kronor år 2020 och från 2021 3 miljarder

¹⁹ Dagens Nyheter, ”Magdalena Andersson: Så ska regeringen satsa Sverige ur krisen”.

²⁰ Konjunkturinstitutet, ”Uppdatering av konjunkturbilden. Augusti 2020”, 7.

²¹ Infrastrukturdepartementet, ”Storsatsning på järnvägs- och vägunderhåll i hela landet”, *Pressmeddelande*, maj 2020.

²² Samtliga åtgärder finns samlade på Regeringen, ”Ekonomiska åtgärder med anledning av covid-19”, Regeringskansliet, 16 mars 2020, <https://www.regeringen.se/sveriges-regering/finansdepartementet/statens-budget/ekonomiska-atgarder-med-anledning-av-covid-19/>.

²³ Regeringen, ”Återstartspaket för svensk ekonomi – över 100 miljarder i budgeten för 2021”, Regeringskansliet, 27 augusti 2020, <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/08/aterstartspaket-for-svensk-ekonomi--over-100-miljarder-i-budgeten-for-2021/>.

årligen.²⁴ Mellan juli 2019 och maj 2020 beviljades 14 700 hyresbostäder investeringsstöd.²⁵

Kan satsningar på byggsektorn hjälpa Sverige ur krisen?

Många länder har i perioder använt bostadsinvesteringar för att uppnå högre tillväxt och sysselsättning. Inte minst har detta medel använts under lågkonjunkturer. Genom att skjuta till offentliga medel till byggsektorn kan ekonomiska nedgångar mildras. Dessutom bidrar sådana åtgärder till att undvika att kompetens inom byggsektorn går förlorad, vilket annars kan hända vid långvarigt höga arbetslöshetsnivåer.²⁶

Delegationen Bostad 2030, ett forskningsprojekt initierat av Hyresgästföreningen, argumenterar i en rapport om den svenska bostadspolitiken för att bostäder är speciellt lämpliga som område för en aktiv konjunkturpolitik. Efterfrågan på bostäder är förhållandevis förutsägbar, så att stabilisera finansieringssituationen för aktörer på den marknaden är ett lämpligt sätt för att bidra till utjämnandet av upp- och nedgångar.²⁷

Det går också att argumentera för att storleken på byggsektorn och dess många kopplingar till andra delar av ekonomin kan förstärka en nedgång om byggandet tillåts att falla.²⁸

Idag motsvarar investeringar i byggsektorn cirka 11 procent av Sveriges BNP. Totalt är 327 000 anställda inom sektorn.²⁹ En nedgång i byggnation får därför konsekvenser för ekonomin i stort. Dels på grund av sektorns storlek men också för att många andra branscher är beroende av byggsektorn för avsättning av sina produkter.

Vad finns det för motargument?

Bör staten bedriva en aktiv finanspolitik för att motverka konjunkturedgångar?

Sedan 1990-talet har den dominerande tanken inom ekonomi varit att statens möjligheter att stabilisera ekonomin genom finanspolitik är begränsad. Systemet som växte fram efter 1990-talskrisen var så kallat regelbaserat. Det inkluderade ett

²⁴ Regeringskansliet, "Regeringen inför ett effektivare investeringsstöd för hyresbostäder", 19 december 2019, <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2019/12/regeringen-infor-ett-effektivare-investeringsstod-for-hyresbostader/>.

²⁵ Boverket, "Boverkets indikatorer", 4.

²⁶ Statens offentliga utredningar, "Lån och garantier för fler bostäder", SOU, 2017, 102f.

²⁷ Delegation Bostad 2030, "Dags för en ny bostadspolitik. Slutbetänkande", 2018, 19.

²⁸ Delegation Bostad 2030, 19.

²⁹ Byggnadsföretagen, Bygginvesteringarnas andel av BNP.

regelverk mot budgetunderskott och en självständig Riksbank med uppgift att uppnå prisstabilitet.³⁰

I linje med detta mötte Sverige finanskrisen med en relativt stram finanspolitik kombinerat med ett tidigt likviditetsstöd till banksektorn. I en skrivelse från regeringen 2010 går det att läsa: ”Finanspolitikens viktigaste bidrag till att stabilisera konjunkturen är att upprätthålla förtroendet för att de offentliga finanserna är långsiktigt hållbara. Är de inte det försvåras Riksbankens arbete med att upprätthålla prisstabilitet”.³¹

Grunden till den strama finanspolitiken finns delvis i de specifikt svenska erfarenheterna av växande statsskuld och statliga budgetunderskott i kölvattnet av 1990-talskrisen. Samtidigt speglade de också en allmän trend där skepsisen mot finanspolitik växte bland regeringar och ekonomer över hela världen. Denna skepsis har dock blivit allt mer ifrågasatt efter finanskrisen 2008.³²

Inom forskarvärlden finns en växande diskussion om de långsiktiga fördelarna med aktiv finanspolitik. Grundtanken är att så kallad chock i ekonomin snabbt kan trycka upp arbetslösheten till höga nivåer, men att återgången sker mycket trögt. Statliga investeringar för att sätta igång ekonomin snabbare kan bidra till att putta tillbaka arbetslösheten snabbare än vad som annars skulle skett. Det skulle i så fall få samhället att fungera bättre på lång sikt.³³

Bör staten lägga sig i bostadsmarknaden?

Det finns också kritik mot investeringar som riktar sig specifikt till byggsektorn. Medan de flesta är överens om att transport (som tåg och järnväg) är en statlig angelägenhet finns det ett politiskt ideal om att bostadsmarknaden i största möjligaste mån bör överlåtas till marknaden.

Vanliga farhågor om statlig inblandning på bostadsmarknaden är att det kan skapa oönskade effekter, så kallade snedvridningseffekter. Exempel på sådana är att stöd äts upp av mark- och entreprenadföretag som utnyttjar att bostadsaktörer kan betala ett högre pris. Det finns också en risk för att vissa typer av aktörer trängs ut då stöd till byggande kan utformas så att en viss typ av företag gynnas. Det finns vidare en

³⁰ Lars Jonung, ”Jakten på den stabila stabiliseringspolitiken”, *Ekonomisk debatt*, nr 45: 4 (2017): 26–40.

³¹ Citerad i Jonung, 33.

³² En kort introduktion till den akademiska debatten om detta kan läsas på Jason Furman, ”The New View of fiscal policy and its application”, *VoxEU.org* (blog), 02 november 2016, <https://voxeu.org/article/new-view-fiscal-policy-and-its-application>.

³³ En sammanfattande introduktion till denna forskning ges i Erik Hegelund, ”En eller flera nivåer av jämviktsarbetslöshet? En diskussion om politik och arbetsmarknad” (Landsorganisationen Sverige, 2020).

risk att incitamenten till effektivisering minskar bland byggföretagen, samt att de ökar sitt risktagande när staten tar delansvar för finansieringen.³⁴

Det kan dock argumenteras för att staten trots risken för dessa negativa konsekvenser bör understödja produktionen av bostäder. Om målet är att stöd ska leda till att fler bostäder byggs, så kan statliga investeringar bedömas som önskvärda trots att aktörer på andra delar av marknaden trängs ut. Men det är förstås viktigt att reformer utformas på ett sådant sätt att negativa bieffekter minimeras.

Risken för onödigt risktagande samt uteblivna incitament till effektivisering kan mildras genom att ansvarsfördelningen mellan låntagare, långgivare och staten organiseras på ett lämpligt sätt.

Konkreta förslag från myndigheter och organisationer

De förslag som framkommit i efterdyningarna till covid-19-pandemin är framför allt fokuserade på statliga åtgärder. Som redan nämnts har finansministern sagt att investeringar i väg- och järnvägsnät ska tidigareläggas. I övrigt har det inte kommit några konkreta förslag från regeringshåll, trots att byggsektorn pekats ut som lämplig att satsa på för att omstarta ekonomin.

Byggnads har framhållit investeringar i infrastruktur och en renovering av miljonprogrammen som önskvärda åtgärder.³⁵ Konjunkturinstitutet har rekommenderat ett tillfälligt utvidgat ROT-avdrag.³⁶ Detta förslag har också lyfts av Byggföretagen. De har också föreslagit ett tillfälligt investeringsstöd för byggandet av välfärdsfastigheter, upprustning av äldreboenden samt ett särskilt avdrag för ny-, om- och tillbyggnad av hus.³⁷

Bostad 2030 föreslog inför valet 2018 att staten skulle skapa ett institut för utfärdandet av bostadsobligationer. Det skulle innebära att staten auktionerar ut obligationer på finansmarknaden och att de resurser institutet förfogar över allokeras till bostadsbyggande. Detta kunde vara självfinansierande, men skulle kräva att staten var garant. Fördelen är att ett sådant institut, tillskillnad från hushåll och den finansiella sektorn, kan öka skulden under konjunkturedgångar och därmed bidra till att byggandet upprätthålls under lågkonjunkturer.³⁸

³⁴ En sammanfattning av snedvridningseffekter finns i Statens offentliga utredningar, "Lån och garantier för fler bostäder", 105ff.

³⁵ Aftonbladet, "Så får vi Sverige på fötter efter krisen", 24 augusti 2020.

³⁶ Konjunkturinstitutet, "Uppdatering av konjunkturbilden. Augusti 2020", 8.

³⁷ "Omstarta ekonomin med ROT och NOT", *Byggindustrin*, 03 juli 2020; Byggföretagen, "Så påverkas byggföretagen av Coronakrisen", Specialrapport, april 2020.

³⁸ Delegation Bostad 2030, "Dags för en ny bostadspolitik. Slutbetänkande", 20.

Slutsatser

Om Sverige ska ta sig ur denna lågkonjunktur så snabbt och smärtfritt som möjligt krävs krafttag från staten. Den har en egen valuta och centralbank, samt en offentlig sektor som kan ta upp stora lån och är mindre konjunkturberoende än företag. Detta ger den en unik position för att kunna dämpa den pågående ekonomiska kris som har uppstått i kölvattnet av covid-19-pandemin.

Denna rapport har lyft från byggsektorn som särskilt viktig för sådana investeringar. Dels för dess storlek och många förgreningar till andra sektorer i ekonomin, men också för att det finns ett stort samhälleligt behov av att byggande och infrastruktursatsningar inte faller. Enligt Boverkets prognoser kommer det att byggas mer än 15 000 bostäder *för lite* per år under 2020 och 2021. Att minska underskottet är därför från många synvinklar en angelägen fråga.

Det finns vidare ett stort renoveringsbehov i det befintliga beståndet, inte minst i lägenheter som byggdes inom ramen för Miljonprogrammet 1965–1975.

Denna rapport finner att områden för statliga investeringar därför kan delas in i:

- Nybyggnation av bostäder.
- Renovation av befintligt bostadsbestånd.
- Infrastruktursatsningar.

Idag finns ett statligt investeringsstöd för nybyggnation av hyres- och studentbostäder. Enligt Boverket har det troligen bidragit till att upprätthålla en hög nivå av nya bygglov för flerbostadshus under våren 2020.³⁹ Ett liknande men mer allmänt sådant stöd skulle under en begränsad period kunna sjösättas för att konjunkturedgången inte ska slå för hårt mot byggsektorn.

Statliga investeringar bör inte enbart riktas till nybyggnation, utan också till projekt för upprustning av redan befintliga bostäder. Det skulle också kunna understödjas av riktade skattelättnader, exempelvis i form av tillfälligt utvidgat ROT-avdrag såsom föreslagits av bland andra Konjunkturinstitutet.

Slutligen bör staten hålla fast vid den aviserade avsikten att tidigarelägga infrastrukturinvesteringar.

³⁹ Boverket, "Uppdaterad byggprognos - september 2020", åtkomstdatum 02 september 2020, <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/bostadsmarknad/bostadsmarknaden/indikatorer/>.

Källor

Referenser

6f. "Bygg bort arbetslösheten", 2014.

Aftonbladet. "Så får vi Sverige på fötter efter krisen", 24 augusti 2020.

Boverket. "Behov av nya bostäder 2018-2025", 2018.

Boverket. "Boverkets indikatorer". Analys av utvecklingen på bygg- och bostadsmarknaden med byggprognos, juni 2020.

Boverket. "[Uppdaterad byggprognos - september 2020](#)". Åtkomstdatum 02 september 2020.

Byggföretagen. "Byggkonjunkturen #1 2020", 2020.

Byggföretagen. "Så påverkas byggföretagen av Coronakrisen". Specialrapport, april 2020.

Dagens Nyheter. "Magdalena Andersson: Så ska regeringen satsa Sverige ur krisen", 12 juni 2020.

Delegation Bostad 2030. "Dags för en ny bostadspolitik. Slutbetänkande", 2018.

Edvinsson, Rodney, och Erik Hegelund. "The Business Cycle in Historical Perspective.: Reconstructing Quarterly Data on Swedish GDP, 1913-2014". *Journal of European Economic History* 47, nr 1 (2018): 33–60.

Furman, Jason. "The New View of fiscal policy and its application". *VoxEU.org* (blog), 02 november 2016. <https://voxeu.org/article/new-view-fiscal-policy-and-its-application>.

Hegelund, Erik. "En eller flera nivåer av jämviktsarbetslöshet? En diskussion om politik och arbetsmarknad". Landsorganisationen Sverige, 2020.

Infrastrukturdepartementet. "Storsatsning på järnvägs- och vägunderhåll i hela landet". *Pressmeddelande*, maj 2020.

Jonung, Lars. "Jakten på den stabila stabiliseringspolitiken". *Ekonomisk debatt*, nr 45: 4 (2017): 26–40.

Konjunkturinstitutet. "Uppdatering av konjunkturbilden. Augusti 2020".

Konjunkturläget. Stockholm: Konjunkturinstitutet, augusti 2020.

"Omstarta ekonomin med ROT och NOT". *Byggindustrin*, 03 juli 2020.

Regeringen. "[Ekonomiska åtgärder med anledning av covid-19](#)". Regeringskansliet, 16 mars 2020.

Regeringen. [”Återstartspaket för svensk ekonomi – över 100 miljarder i budgeten för 2021”](#). Regeringskansliet, 27 augusti 2020.

Regeringskansliet. [”Regeringen inför ett effektivare investeringsstöd för hyresbostäder”](#), 19 december 2019.

Scocco, Sandro, och Lars-Fredrik Andersson. ”Under falskt flagg”. Arena Idé, 2017.

Statens offentliga utredningar. ”Lån och garantier för fler bostäder”. SOU, 2017.

Statistiska Centralbyrån. [”Arbetskraftsundersökningarna \(AKU\), 2:a kvartalet 2020”](#), 11 augusti 2020.

Statistiska Centralbyrån. ”Årsutveckling, kalenderkorrigerad efter näringsgren SNI 2007 och månad”. Statistikdatabasen. SCB, u.å.

Sveriges Television. ”Forskaren: Var femte lägenhet i miljonprogrammet måste renoveras akut”, 29 april 2019.

Trafikverket. ”Trafikverkets årsredovisning 2019”, 2020.

Trafikverket. ”Underhållsplan 2020-2030”, 2020.

Statistik

Byggföretagen, Bygginvesteringarnas andel av BNP 1951–2019.

Statistiska Centralbyrån, Arbetskraftsundersökningen.

Statistiska Centralbyrån, Produktionsvärde index, kalenderkorrigerad efter näringsgren SNI 2007 och månad.

